

BESZÉLGETÉS BUVÁRI TAMÁSSAL

A szelídek ereje

SCHUBERT GUSZTÁV

ÚJRA ÉS ÚJRA ÁTGÁZOL RAJTUNK A TÖRTÉNELEM.

• *A háború testi-lelki pusztítása sorsdöntő eleme a filmjeidnek. 2017-ben bemutatott Szeretföldben az első világháborús trauma a 2014-es ukrainai háború menekültjeinek sorsában ismétlődik. Honnan ez az erős és szuggesztív együttérzés a szenvedőkkel? Mintha te is átéltél volna egy háborút.*

Gyerekkorom meghatározó élménye volt, ahogy a nagyszüleim a világháborúról meséltek. Magam előtt láttam a bombázások előtt a pincébe menekülést, a nélkülözést, anyai nagyszüleim exodusát a szovjetek előtt Salzburgig. Élénk fantáziával, tehát igen, „átéltem”, illetve valamivel a délszláv háború után jártam is a szerb és a horvát háborús vidékeken. A szenvedőkkel való együttérzés szintén a gyerekkorból fakad, egy közösség szervezésében már tizennégy évesen a pesti hajléktalanokkal karácsonyoztam, ajándékokat vittünk nekik, beszélgettünk velük. A szélsőséges társadalmi különbségeket pedig szerettem a mai napig nem tudtam feldolgozni. Főképp nagy csalódás, hogy az ún. keresztény társadalom sem rezonál erre kellőképpen. Miközben ez nagyon elkedvetlenít, próbálok olyan műveket létrehozni, hogy a gyerekeim, és más fiatalok úgy érezzék, van értelme dolgozni azért, hogy min-

denki egyformán emberi életet élhessen, és legalább részben megvalósulhasson az egyenlőség, testvériség gondolata, amihez természetesen a szabadság is elengedhetetlen. Nem gondoltam volna, hogy az európai ember olyan önző és fejlődésképtelen, hogy 2020-ban ennyire determináljon valakit, hogy hová születik. Ebből a szempontból sajnos Magyarországon sem látom jónak a helyzetet. Ha már Magdolnáról beszélünk, aki éjt nappallá téve az esetekben segített, a XXI. században mintha ennek már nem lenne divatja. Az esetekkel foglalkozó szervezetek támogatását én nem érzem elégségesnek, az elit nem mutat jó példát, a szociális munkának nincs becsülete, a pénzorientált világ bedarálja, fölemészti a fiatalokat, akik egyáltalán a pályakezdesen, a hivatásválasztáson gondolkodnak.

• *A Magdolna egy látnoki képességgel megvert, de szeretettel és segítő szándékkal megáldott lány mártíriumát idézi fel. Történeteiben a brutalitás és a jóság feszül egymásnak. Örök küzdelemnek látod e kétféle emberi mentalitás szembenállását?*

Természetesen. Ugyanakkor még egy harmadik erőt is felhoznék, az elfogadást. Ami nagyon érzékeny dolog, mert valamiképpen érezni, tudni kell, hogy mit kell, és mit nem

szabad elfogadni. Egy családon belüli erőszakot például nem lehet elfogadni, mert az amellett, hogy megaláz, erőszakot szül, ami odáig vezethet, hogy a gyerek megöli az apját. Ugyanakkor, ha József és testvérei történetét nézzük, elképesztő, hogy mi minden megtörténhet az emberrel. Józsefet majdnem megölik a testvérei, később vezető pozícióba kerül, sokakat megment, és szeretetet gyakorol a testvérei iránt, akik az életére törtek. Felmerül: ha nem lökték volna kútba, nincs történet. Persze ehhez szerencse is kellett, vagy ki tudja. Ugyanígy: Krisztus esetében is az az átkozott gyűlölet kellett ahhoz, hogy végül a szeretet győzön. Mert amennyiben nem feszítik meg, hogyan támadhatott volna fel? Vagy legalábbis, hogyan lehetne pozitív vége a történetnek? Ezt fontolgatjuk a *Magdolnában* is. Ő maga mondja a filmben: honnan tudjuk olyan határozottan, hogy mi a jó és mi a rossz? Mert ha az ún. rossz kell ahhoz, hogy jó legyen, akkor az miért is rossz valójában? Miért kell ezt ennyire kategorizálni? Így értettem az elfogadás jelentőségét. A keresztény kultúrkörben úgy szocializálódtunk, hogy van a jó meg a rossz, de a keleti filozófiák árnyaltabb látatják ezt a kérdést. A kérdést feltenni viszont mindenképpen jó.

• *A Magdolna és a Szeretföld is „közösségi finanszírozásban” készült. A film szempontjából milyen hátrány és előny származik ebből?*

Több előnyt látok. Az ilyen filmkészítés során nincs akkora szerepe a pénznek, így az energiák, amik megmozdulnak, belső, lelki illetve akarati síkon fonódnak össze, és ez nagyon erős kölcsönhatásokat hoz létre az alkotók között. Minden résztvevő érzi, hogy ez a helyzet más, mint a megszokott, ezért izgalmas kihívásként éli meg. Úgy látszik, mindenkiben él a rendszerből kilógás, kikacsintás igénye, izgalma. Úgy emlékszem, Jancsó mondta, hogy a rendező semmihez nem ért, csak ahhoz, hogy mások tehetségét kihasználja. Én ezt úgy módosítanám, miközben persze nagyra tartom az öni-róniát, hogy úgy látszik, motiválni tudok közösségeket, hogy egy alkotói cél érdekében hathatósan összefogjanak, és talán biztosítani tudok egy kreatív, szabad és szeretetteljes légkört. Hátrány az lehet, hogy technikai és anyagi korlátok vannak, és hogy a látvány tekintetében nem szárnyalhat annyira a fantázia. Ettől azonban még születhet egy markáns képi világú, szépen működő játékfilm. •

